

UITSpraak KLACHTENCOMMISSIE WVGZ
5 juni 2023 (mondelinge uitspraak 25 mei 2023)

Klager: Dhr. XXXXXX, geboren op XXXXXX, verblijf houdend in Vincent van Gogh, locatie XXXXXX, te Venray

Klager wordt ondersteund door mw. XXXXXX, patiëntenvertrouwenspersoon (pvp)

Aangeklaagde: Dhr. XXXXXX, psychiater

Zitting: 25 mei 2023 te Venray

Klachtnummer: 23.043 en 23.044

1. De klacht

- 1) De klachtmelding betreft de verplichte zorg in de vorm van separatie, inclusief een schorsingsverzoek.
- 2) De klacht ziet op de verplichte zorg in de vorm van toediening van medicatie.

2. De procedure

2.1. Bevoegdheid en ontvankelijkheid

De klachtencommissie (in het vervolg: de commissie) verklaart de klachten ontvankelijk als een klacht in de zin van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgz).

2.2. Het verloop van de procedure

Betreft klacht 23.043:

- Op 17 mei 2023 heeft de commissie de klacht van klager ontvangen. Klager heeft de commissie toestemming gegeven voor het inzien van het dossier.
- Op 17 mei 2023 zijn aangeklaagde en de overige betrokkenen zoals bedoeld in artikel 5 van het klachtenreglement, van de klachten van klager in kennis gesteld.
- Klager heeft een schorsingsverzoek ingediend, zie 2.3.
- Op 17 mei 2023 is de schriftelijke uitnodiging verzonden voor de hoorzitting op 25 mei 2023. De commissie heeft aangeklaagde verzocht een schriftelijke reactie op de klachten in te dienen. De commissie heeft een schriftelijke reactie ontvangen op 23 mei 2023.

Voor wat betreft klacht 23.044:

- Op 24 mei 2023 is de ontvangst van de klacht bevestigd en is de uitnodiging voor klachtzitting d.d. 25 mei 2023 verzonden.
- Op 23 mei 2023 is het verweerschrift binnengekomen van dhr. XXXXXX.

- De hoorzitting heeft op 25 mei 2023 plaatsgevonden. Dezelfde dag is de beslissing, zie punt 7, aan klager, aangeklaagde en de pvp medegedeeld (telefonisch en voor zover mogelijk per e-mail).

2.3. Schorsingsverzoek

Klager heeft bij zijn klachtmelding betreffende de insluiting op 17 mei 2023 een schorsingsverzoek ingediend, zoals bedoeld onder punt 1. De psychiater van de klachtencommissie heeft op 18 mei 2023 een bezoek gebracht aan klager om een onafhankelijk oordeel te vellen en heeft de voorzitter telefonisch medegedeeld dat er medisch zwaarwegende redenen zijn om de verplichte zorg in de vorm van insluiting niet op schorten tot het moment van de zitting, waarop de voorzitter het schorsingsverzoek heeft afgewezen op 18 mei 2023. De beslissing van de voorzitter is aan alle betrokkenen medegedeeld.

3. De feiten – voor zover van belang

Klager is geboren op XXXXXX en is sinds 10 april 2023 opgenomen op de afdeling XXXXXX, aanvankelijk middels een crisismaatregel en aansluitend op basis van een voortgezette crisismaatregel en zorgmachtiging. (Machtiging tot voorzetting van de crisismaatregel d.d. 12 april 2023, kennisgeving mondelinge uitspraak verplichte zorg 22 mei 2023, verzoek tot zorgmachtiging aansluitend op voortzetting crisismaatregel toegewezen voor de periode van zes maanden, waarbij als vormen van verplichte zorg ex artikel 3:2 Wvvgz zowel het toedienen van medicatie als insluiten zijn genoemd.)

Klager is opgenomen geweest in XXXXXX en is vervolgens ambulantly in behandeling geweest bij XXXXXX. In verband met therapie ontrouw werd gevreesd voor een manische psychotische ontregeling met gevaar voor maatschappelijk teloorgang, overbelasting van het steunsysteem en agressie gericht naar anderen. Gevreesd werd voor een agressieve escalatie, ingegeven door een eerder ernstig incident.

In eerste instantie is klager opgenomen op XXXXXX. Klager weigerde medicatie. Vanwege het risico op een agressieve escalatie is hij overgeplaatst naar XXXXXX. Aanvankelijk is gestart met vrijheden buiten de afdeling, die geleidelijk werden uitgebreid. Herstel stagneerde echter en op 23 april 2023 heeft betrokkene de voorgeschreven medicatie geweigerd. Emotionele instabiliteit, onrust en wantrouwen namen toe. Wegens opgelopen spanningen en risico op agressie is gestart met dwangmedicatie. Er is gewicht van olanzapine naar haloperidol, omdat betrokkene zei bijwerkingen te ervaren.

Op 7 mei 2023 is de medicatie aangepast. De manische symptomen namen toe (druk in gedrag, verhoogd associatief denken, achterdochtig en geagiteerd, zich diskwalificerend en uitend naar medepatiënten). De dreiging nam toe, de weigering medicatie in te nemen bleef. Op 15 mei 2023 is betrokkene met ondersteuning van politie gesepareerd en is noodmedicatie toegediend.

Op 15 mei 2023 is de beslissing tot verlenen van verplichte zorg in de vorm van insluiten op basis van de machtiging tot voorzetting van de crisismaatregel uitgereikt aan betrokkene. De beslissing tot het verlenen van verplichte zorg, op basis van de machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel met betrekking tot het verstrekken van het toedienen van medicatie d.d. 24 april 2023. Bij beide beoordelingen is betrokkene wilsonbekwaam geacht.

Het schorsingsverzoek is afgewezen omdat het vermoeden bestond dat door de hoeveelheid aan prikkels een nog verdere terugval zou plaatsvinden, agressie geuit zou worden naar derden en dat er opnieuw drugs gebruikt zou worden. Het gevaar voor betrokkene zelf en derden werd te groot geacht om betrokkene uit de separeerruimte te laten op 18 mei 2023.

4. Toelichting van klager

Klager heeft ter zitting een toelichting op zijn klachten gegeven, welke hieronder, voor zover van belang, samengevat en zakelijk weergegeven.

4.1 Medicatie

Klager is van mening dat er geen sprake is van een psychische stoornis en dat hij daarom geen medicatie nodig heeft. Klager zegt dat hij in een psychose drie agenten heeft mishandeld en toen bij XXXXXX terecht is gekomen. Hij heeft daar een lang traject doorlopen. Hij heeft toen de medicatie misbruikt. Hij heeft ADHD en krijgt niet alles goed geregeld. Hij wil niet meer opgesloten zitten. Hij is bij XXXXXX, XXXXXX geweest, heeft therapie en training gehad en dat heeft hem geholpen om dingen achter zich te laten. Depakine is een goed middel, maar de medicatie die hier wordt verstrekt niet. Klager zegt geen drugs te gebruiken, zijn test was negatief, maar men heeft geen capaciteit om alle drugs te testen zoals ketamine en GHB. Klager is het niet eens met de genoemde dreigende agressie en is van mening dat hij alleen zijn stem verheft heeft. Hij heeft PTSS. Hij wil dat de medicatie wordt afgebouwd.

Hij acht de medicatie niet veilig vanwege zijn klachten, de medicatie zorgt er ook niet voor dat de doelen behaald worden en er zijn minder bezwarende alternatieven zoals gesprekken over wat er in hem omgaat.

4.2 Ten aanzien van de separatie

Klager vindt dat bij de afweging (proportionaliteit) te weinig rekening is gehouden met de grote impact die separatie voor hem met zich meebrengt. Met name de aanwezigheid van politieagenten was voor hem traumatisch, terwijl er naar mening van klager geen agressie of dreiging bestond. Bovendien had de separatie na twee dagen omgezet kunnen worden in een kamerprogramma.

Klager zou niet geweest zijn op zijn klachtrecht. Er zou geen overleg plaatsgevonden hebben met de vertegenwoordiger. Causaal verband tussen psychische stoornis en het ernstig nadeel ontbreekt; er was onvoldoende overleg (met hem en/of de vertegenwoordiger over de beslissing ten aanzien van separatie en klager heeft de beslissingen niet ontvangen.

Gevraagd of klager alles heeft kunnen zeggen wat hij wilde zeggen en of er goed naar hem is geluisterd, antwoord hij dat hij alles heeft kunnen zeggen. Gevraagd of de pvp nog iets wilde toevoegen, antwoordt zij dat klager aangeeft dat hij geen psychische problemen heeft en dat er geen sprake is van ernstig nadeel.

5. Weerwoord van aangeklaagde op de klacht

Ter zitting heeft aangeklaagde verweer gevoerd; dit wordt hier onder, voor zover van belang, samengevat en zakelijk weergegeven.

5.1 Er is sprake van een manisch psychotische ontregeling. Of dat met of zonder drugs is, is niet geheel duidelijk omdat niet alle middelen getest kunnen worden. Wel zijn spullen op zijn kamer gevonden (zoals een spuit en wit poeder in een zakje) die doen vermoeden dat er

sprake was van drugsgebruik, maar klager ontkent dat. Aanvankelijk is klager behandeld met olanzapine, vervolgens is gewicht naar haloperidol. (Depakine toegevoegd als anti manische behandeling.) Een alternatief is lithium, maar klager wil niet bloedprikken, hetgeen daarbij noodzakelijk is. Klager heeft bezwaar tegen een hoge dosering lorazepam, maar deze is nodig om rust te bewaren en is niet voor de lange termijn bedoeld.

Aangeklaagde acht het besluit tot toediening van medicatie als verplichte zorg d.d. 24 april 2023 effectief, veilig en subsidiair, omdat er geen alternatief is bij de onveilige situatie die noodzaakte tot ingrijpen, te weten dreigende agressie en een agressieve escalatie.

Voor herstel van de manische ontregeling en agressieve gedragingen is medicatie noodzakelijk en kan niet worden volstaan met separatie alleen, omdat separatie onnodig lang zou kunnen duren. Daarnaast zou het risico op agressie en veilige verpleging onmogelijk maken.

5.2 Ten aanzien van het besluit tot insluiting:

Insluiting staat in verhouding tot het voorkomen van gevaar op agressie. Het is doelmatig in het waarborgen van de veiligheid op de afdeling en er is geen alternatief voor separatie bij dreigende en ernstige agressie. Een kamerprogramma was in deze situatie niet mogelijk. Er is voorafgaand aan de separatie geen overleg geweest met een vertegenwoordiger, wel gedurende de separatie. Over de medicatie is contact en overleg geweest met moeder. De separatie is inmiddels opgeheven sinds 23 mei 2023. Klager meent dat er agitatie was en geen dreigende situatie. De politie had ook in burger kunnen komen. Aangeklaagde zegt dat zowel medicatie als de separeer de enige doelmatige manier was om de manie te bestrijden. Om de afdeling te beschermen, was separatie noodzakelijk. Er was geen minder ingrijpend alternatief mogelijk.

6. Overwegingen van de Klachtencommissie

Gelet op de ingebrachte stukken en wat ter zitting is besproken komt de commissie tot de volgende overwegingen.

De commissie heeft bij de klacht de rechtmatigheid van de verplichte zorg ter uitvoering van de door de rechter op 12 april 2023 toegewezen zorgmachtiging en de daarbij vastgestelde vormen van verplichte zorg te beoordelen.

Artikel 8:9 Wvvgz bepaalt dat de zorgverantwoordelijke ter uitvoering van de crisismaatregel, machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel of de zorgmachtiging een beslissing tot het verlenen van verplichte zorg niet neemt, dan nadat hij:

- a. zich op de hoogte heeft gesteld van de actuele gezondheidstoestand van betrokkene,
- b. met betrokkene over de voorgenomen beslissing overleg heeft gevoerd, en
- c. voor zover hij geen psychiater is, hierover overeenstemming heeft bereikt met de geneesheer- directeur.

Allereerst en meer in het algemeen overweegt de commissie dat verplichte zorg bij psychiatrische patiënten een ernstige inbreuk is op hun persoonlijke levenssfeer en/of lichamelijke integriteit. Deze inbreuk dient dan ook met de nodige waarborgen omkleed te zijn. Daarom worden er op zowel juridisch als medisch gebied eisen gesteld aan het mogen toepassen van verplichte zorg. Op juridisch gebied moet verplichte zorg voldoen aan de gronden van de Wvvgz en aan vormvoorschriften als vastlegging van het zorgplan en het uitreiken van een voldoende gemotiveerde schriftelijke kennisgeving van de verplichte zorg.

Verplichte zorg is een ultimum remedium. Als verplichte zorg noodzakelijk is, moet gekozen worden voor de minst ingrijpende vorm en zo kort mogelijk. Verplichte zorg moet voldoen aan de uitgangspunten van subsidiariteit, proportionaliteit, doelmatigheid en zorgvuldigheid.

Ten aanzien van klachtonderdeel 1. (verplichte zorg middels insluiting)

Indien betrokkene wilsonbekwaam is, dient overleg gevoerd te worden met de vertegenwoordiger. De commissie begrijpt het verweer zo dat er sprake was van een onmiddellijk dreigend gevaar, waardoor niet vooraf, maar achteraf contact is geweest met de vertegenwoordiger. Ten aanzien van de medicatie is wel vooraf en gedurende de behandeling contact met vertegenwoordiger. De klachtencommissie heeft journaalregels opgevraagd van 11 mei 2023 tot en met 23 mei 2023, met betrekking tot de separatie.

De commissie acht door aangeklaagde voldoende aannemelijk gemaakt dat er een noodzaak is geweest om klager te plaatsen in de separeerruimte in de zin van art. 1.1. lid 2 onder a en d Wvvgz.

De commissie acht met name aannemelijk dat er sprake is van een uit zijn psychotische stoornis voortvloeiend ernstig nadeel. Er is sprake van een psychische stoornis/manisch toestandsbeeld, waarbij in ieder geval een dreiging van agressie naar derden is gebleken. De commissie acht door aangeklaagde voldoende aannemelijk gemaakt dat het verblijf in de separeerruimte dat ernstig nadeel kan afwenden. Klager was niet te sturen en had geen ziektebesef of -inzicht. De commissie overweegt bovendien dat een tijdelijk verblijf in de separeerruimte klager en zorgpersoneel heeft beschermd tegen gevolgen die bijvoorbeeld door agressief optreden zouden kunnen ontstaan. Vanwege agressie in de voorgeschiedenis, de psychotische ontregeling en de dreiging met agressie is besloten klager in te sluiten om het ernstig nadeel af te wenden. De dreiging is dermate ernstig ingeschat dat daarbij politieondersteuning is gevraagd. Zonder een verblijf in de separeerruimte zou een zodanig psychiatrisch toestandsbeeld in stand blijven, dat er zich bij klager ernstig nadeel voor zou doen in de zin art. 1.1. lid 2 onder a en d Wvvgz.

De commissie toetst de voorgestelde verplichte zorg tevens aan de vereisten van doelmatigheid (heeft de behandeling zin), proportionaliteit (staat het belang van behandelen in verhouding tot de dwang) en subsidiariteit (zijn er alternatieven).

De commissie acht van belang dat het verblijf in de separeerruimte ten doel heeft om verdere escalatie te voorkomen en door het tijdelijk afsluiten van contact enige stabiliteit voor klager zou volgen, zonder daarbij ernstig nadeel voor zichzelf en/of derden te veroorzaken.

De commissie overweegt dat van de voorgestelde verplichte zorg mag worden verwacht dat deze bij klager positief effect zal hebben. Door het verblijf in de separeerruimte is het acute gevaar van agressie naar derden afgewend en wordt de veiligheid van klager gewaarborgd. Een veiligheid die op dat moment niet op een andere manier was te borgen.

Op grond van het bovenstaande is de commissie van oordeel dat de voorgestelde verplichte zorg doelmatig en proportioneel is.

De commissie is van oordeel dat behandelaren zich voldoende hebben ingespannen om de toepassing van verplichte zorg te voorkomen, onder andere door medicatie.

Gelet op het bovenstaande is tevens aan het vereiste van subsidiariteit voldaan.

De commissie komt tot de conclusie dat de beslissing van aangeklaagde om tot verplichte zorg over te gaan voldoet aan de criteria van doelmatigheid, proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid en dat daarom aan het gestelde criterium van artikel 8:9 Wvvgz is voldaan.

De commissie verklaart de klacht voor wat betreft de verplichte zorg in de vorm van het verblijf in de separeerruimte inhoudelijk op grond van artikel 8:9 Wvvgz ongegrond.

Ten aanzien van klachtonderdeel 2 (verplichte zorg middels toedienen medicatie)

De commissie acht door aangeklaagde voldoende aannemelijk gemaakt dat zonder het gebruik van effectieve medicatie gedurende langere tijd een zodanig psychisch toestandsbeeld in stand blijft dat zich bij klager ernstig nadeel voordoet in de zin van art. 1.1. lid 2 onder a en d. Wvvgz.

De commissie acht met name aannemelijk dat het gedrag van klager, voortvloeiend uit zijn psychisch toestandsbeeld, zodanig ernstig is dat dit leidt tot ernstig nadeel. Aangeklaagde is in de wens van klager meegegaan door van medicatie te veranderen. Dit heeft het manisch toestandsbeeld echter niet kunnen wijzigen.

Klager heeft zelf geen ziektebesef of -inzicht waardoor hij de realiteit anders ziet dan de omgeving. Klager meent dat hij rustig was toen de politie klaar stond om hem naar de separeer te brengen, terwijl verplegend personeel en medecliënten zijn houding als ernstig dreigend hebben ervaren. Daarbij heeft een rol gespeeld; zijn voorgeschiedenis en het idee dat wellicht drugs gebruikt waren.

De commissie acht in deze situatie verder aannemelijk dat een langer uitstel van toediening van effectieve medicatie een aanmerkelijk risico op verdere vertraging in ontslag uit de separeer en uit de accommodatie met zich zal meebrengen. Het is bekend dat het beeld minder snel dan wel slechter tot verbetering komt als behandeling langer wordt uitgesteld; dit zal de prognose negatief beïnvloeden.

De commissie toetst de voorgestelde verplichte zorg tevens aan de vereisten van doelmatigheid (heeft de behandeling zin), proportionaliteit (staat het belang van behandelen in verhouding tot de dwang) en subsidiariteit (zijn er alternatieven). De commissie acht het van belang dat toediening van effectieve medicatie ten doel heeft het bevorderen van duurzame deelname van klager aan het maatschappelijke leven vanuit een positie van zo veel mogelijk zelfstandig functioneren in een geschikte woonvorm, of anderszins, zonder daarbij ernstig nadeel voor zichzelf en/of derden te veroorzaken.

De commissie overweegt dat van de voorgestelde verplichte zorg mag worden verwacht dat deze bij klager positief effect zal hebben. Antipsychotica zijn bewezen effectief bij de behandeling van een psychische stoornis. Op grond van het bovenstaande is de commissie van oordeel dat de voorgestelde verplichte zorg doelmatig en proportioneel is.

De commissie overweegt verder dat over bedoelde medicatie – welk(e) middel(en) en dosering(en) - in overeenstemming met artikel 8:9 Wvvgz zoveel mogelijk dient te worden overlegd met de patiënt en/of zijn vertegenwoordiger overeenstemming met de patiënt dient te worden bereikt. Er is uitvoerig overleg geweest met de moeder van betrokkene. Getracht is om tot samenwerking met klager te komen. Bedoeld is een zodanige samenwerking dat klager op basis van vrijwilligheid voldoende effectieve medicatie ter wegneming dan wel

vermindering van verschijnselen die het gevolg zijn van zijn psychische ziekte, inneemt of krijgt toegediend.

De commissie stelt vast dat klager ter zitting heeft verklaard geen (extra) medicijnen/antipsychotica althans geen lorazepam te willen innemen. Klager is niet te bewegen tot vrijwillige inname van effectieve medicatie, zo stelt de commissie vast.

De commissie is van oordeel dat behandelaren zich voldoende hebben ingespannen om de toediening van verplichte zorg te voorkomen. Gelet op het bovenstaande is tevens aan het vereiste van subsidiariteit voldaan. De commissie komt tot de conclusie dat de beslissing van aangeklaagde om tot verplichte zorg in de vorm van gedwongen medicatie over te gaan voldoet aan de criteria van doelmatigheid, proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid en dat daarom aan het gestelde criterium in artikel 8:9. Wvvgz is voldaan. De commissie verklaart de klacht voor wat betreft de verplichte zorg middels gedwongen medicatie op grond van artikel 8:9 Wvvgz ongegrond.

7. Beslissing

De commissie verklaart:

Klachtonderdeel 1.: **ongegrond**
Klachtonderdeel 2.: **ongegrond**

Deze beslissing is genomen door:

Mw. XXXXXX, voorzitter,
Dhr. XXXXXX, psychiater lid van de klachtencommissie,
Mw. XXXXXX, lid van de klachtencommissie.

In aanwezigheid van mw. XXXXXX, secretaris.

Ondertekening:

Beroepsmogelijkheden

De commissie wijst klager en de zorgaanbieder op de mogelijkheid dat zij op grond van artikel 10:7 Wvvgz binnen zes weken na het bekend maken van deze uitspraak de rechter om een beslissing over de klacht kunnen verzoeken. Dit kunnen zij doen door zelf rechtstreeks een verzoekschrift in te dienen. Zij kunnen hierbij een verzoek tot schadevergoeding (doen) indienen.

Deze uitspraak zal in kopie worden gestuurd naar:

- *Dhr. XXXXXX, klager,*
- *Mw. XXXXXX, patiëntervertrouwenspersoon*
- *Mr. XXXXXX, advocaat van klager*

- Dhr. XXXXXX, psychiater, aangeklaagde,
- Raad van Bestuur Vincent van Gogh,
- Dhr. XXXXXX, Geneesheer-directeur,
- Directie Vincent van Gogh,
- Mw. XXXXXX, voorzitter klachtencommissie,
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.